

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
csikszendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

		1-1	1-3	1-6	1-12	1-24	1-52
		széri hirdetéskor					
		ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr
16/16	lap	14	36	70	120	200	360
8/16	"	7	18	35	60	100	180
4/16	"	350	9	1750	30	50	90
2/16	"	175	450	875	15	25	45
1/16	"	90	225	440	750	1250	2250

Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezmények.
Azonkívül 50 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés
számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda körponti irodája (főtér gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. f. tá számít-
tának.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Gyümölcsseim.

(Folytatás.)

Hardempont izletese, körte.

(Délices d' Hardempont; Leckerbissen Hardemponts.)

Szármasa. E kitünő csemegekörte fajt Hardempont apát nyerte magról 1759-ben. Du Mortier a belga gyümölcsésznek nestora, ezt tartja a körték királyának. A francziák Archiduc Charles (=Károly főherceg) neve alatt tenyésztik és terjesztik e fajt Leroy szerint azért, hogy egy másik, tőle egészen különböző körtével, mely Angers-ból szintén Hardempont izletese név alatt kezdett elterjedni, össze ne tévesszék. Ojtóvesszejét főnnebbi neve alatt Bátorkesziből 1865-ben Károly főherceg név alatt pedig Reutlingenből 1872-ben kaptam. A batorkeszi vesszőkről tett ojtásaim már több ízben hoztak virágot, de gyümölcsöt még csak tavál kötöttek először. Gyümölcs, növényzet teljesen egyezvén a leírásokkal fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Oct. november.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Jókorá nagy; néha középnagy.

Alakja. Változó; többnyire hasas, buczkos körtealaku; néha hosszas tojásdad, hoporjas fölületű. Legnagyobb átmérője többnyire közel esik kelyhes végéhez, hol elég széles talpban végződik; szára felé

többnyire behajlásokkal fogy s inkább vagy kevésbé tompa csucsban végződik. Kelyhe félig nyílt, szarunemű, fölálló osztványokkal, melyek gyakran hiányzanak is; néha inkább, néha kevésbé széles és sekély, többnyire ferdén álló üregbe helyezett. Szára rövid, elég vastag, fás, sárgásszinű, többnyire sekély és szűk mélyedésben, néha némi husos gyűrűzet közt a gyümölcs csucsán ferde irányban álló.

Szine. Bőre elég vastag, de gyöngéd és sima, értével világos citromságra; napos oldalán néha némi rózsaszín pirossal színezett; szürkés pettyekkel elég sűrűn behintett; néha barnás rozsdafoltokkal itt-ott tarkázott.

Izlelése. Husa fehér, néha kissé sárgásfehér, igen finom, teljesen szétolvadó; leve igen bő, igen cukros, sajátzerűen finom zamatu. Ha benne némi finom savany, mely a körtéket oly kedves ízűvé teszi, nem hiányoznék; valóban mégérdemelné e körtéfaj, hogy a körték királyának neveztessek.

Fája. Nálam elég erőteljes növésű s megleghezősen edzett, sűrű lomhos, sugár koronát alkotó. Vadonczon inkább diszlik, mint birsalanyon. Elég takaros gulafákat nevel, melyek a jegenye nyárfákat juttatják eszünkbe. Sajnos, hogy termékenységgel nem igen dicsekszik! E hibájáért azonban gyümölcsei finomságával igyekszik ápolóját kárpótolni. Védett helyet kíván.

Vesszei. Nem számosak, erősek, egyenest föl-

állók, kissé könyökösök, sima felületűek, zölde sárgák; vörhenyesfakó pontokkal elég szembetűnőleg pontozottak; itt-ott molyhosak; rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, rövid kuposak, hegyesek, a fától kissé elálló, fakóval árnyalt vörhenyesbarnák; elég kiemelkedő, simapárkányos ülőlapra helyezkedők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok vagy hosszaskuposak, laza pikkelyekkel borítvák, sötétbarnával árnyalt vörhenyesek.

Levelei. Középnagyok, elég vastagszövetűek, hosszaskuposak vagy kerülékesek, igen rövidke hegyben végződők, iveltek, völgyesek, simák, fényesek, sárgászöldek; széleiken ritkán, finoman, egyenlőtlenül fűrészelték; a vesszők alján levők csaknem épszerűek. Levélnyelők a vesszők alján igen hosszú és hajlékony, a vesszők hegyefelé középhosszu, elég vastag, kissé fölálló vagy csaknem vízszintesen elálló. Levélpálhái vékony fonálidomúak, elég hosszúak, a levél nyelére rendetlenül, — egyik alább, másik föl-lebb, — helyezettek. Virágrügyet körítő levelei jóval nagyobbak, mint a vesszőkön levők, többnyire széles és hosszaskuposak, laposak, rendkívül hosszúnyelűek.

Hasonnevei. Archiduc Charles (=Károly főherceg); Delices d'Hardempont belge.

Leirói: Royer, *Annal. de pomol.* III. 7.

André Leroy, *Dict. de pomol.* I. 153.

Mas, *Le Verger*, III. 82. sz. alatt.

Du Mortier, *Pomone Tournaisienne* 195. lap.

Diel, kernobstsorten, almák — körték IV. füz. 181. lap.

Jahn, *Illustr. Handb. der Obstk.* II. 483. és sokan mások.

Észrevétel. Virágai többnyire meddők; itt-ott kötődött gyümölcsei a kései fagyokkal, kifejlődött gyümölcsei pedig a szelekkel dacolni nem képesek. Nem való az Alföldre. Főlséges gyümölcsei végett azonban mégis megérdemli, hogy a módosabbak kertjökbe fogadják s ott, mint a szintén kényes őszi barackot léczezet mellett neveljék és ápolgassák.

Baguet vajoncza.

(Beurré Baguet.)

Származása. Hihetőleg belga ujdonság. Szerzőjéről a Van Mons társulat közleményei II-dik kötetében, hol a gyümölcs rövid jellemzése foglaltatik, zárjel közt bizonyos Bagniet van főlemlitve. A Van

Monstársulat tagjai közt az 1865. évi közleményben csakugyan elő is fordul egy Bagniet nevű egyéniség, a ki Charletoi-ban (Belgium) törv. tanácsos volt; alkalmasint tehát ennek köszönhetjük e jeles gyümölcsöt, melynek neve az említett társulat közleményeiben, mint ujdonság csak 1862-ben említették föl először. Ojtóyesszejét a Van Mons társulattól kaptam 1868-ban. Elojtása után csakhamar (már 1870-ben) termőre fordul s gyümölcseit oly jeleseknek találtam, hogy erősen hittem, miszerint egy pár év alatt egyik-másik, újabbkoru gyümölcsészeti műben már teljes leírását is olvashatandom s fajom valódiságát illetőleg, — előbb, hogysen ismertetésébe fognék, — bővebb adatokat szerezhetek magamnak. Minthogy azonban ebbeli reményem csak nem akar teljesülni; ne-hogy még tovább is hijába kelljen várakoznom; miután fajomra a Bivort ur által közölt rövid jellemzés nagyon ráillik: jónak láttam e jeles fajt is ez uttal leírni s töllem telhetőleg a hazában elterjeszteni.

Érésidője. Belgiumban oct. nov.; nálam sept. october.

Minősége. Kitünőleg I. rendű.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy, magassága 4", szélessége 3".

Alakja. Hosszas csonka kupalaku néha gulaalaku körteforma; hoporjas egyenetlen fölületű. Hasa rendszerint kelyhes végefelé esik, honnét kelyhefelé hirtelen gömbölyödik, de azért elég széles talpban végződik; szára felé pedig inkább, vagy kevésbé szelid behajlással fogy s tompa csucsban végződik. Kelyhe többnyire félignyilt, szaruemű; elég tágas de sekély mélyedésben ülő. Szára 1" hosszú, vastag, husos, görcsös, sötét vörhenyes; egyenetlen párkányu, szük mélyedésbe helyezett.

Szine. Bőre sima, ért korában zöldsárgával tarkázott aransárga; hosszaskupos, rendetlen alakú, fahéjszinű foltokkal és pettyekkel ritkán behintett; kelyhe és szára körül rozsdamázzal bevont.

Izlelése. Husa fehér, finom, olvadó; magháza körül, — különösen pedig a szár töve és kelyhe irányában, — kissé köves szemcsés; leve bő, cukros, finom borissal emelt, kellemes illatu. Magva hosszú, lapos, barna; alig egy-kettő fordul elő a nagy gyümölcsben.

Fája. Bujanövésű, edzett, termékeny. Magára hagyatva ritkás terebélyes koronát alkot. Diszlik vadonczon és birsen egyaránt. A ki azonban formafá-

kat pl. gula, orsó vagy kosár alakú és szárnyas fák (palmette) akar belőle nevelni, kertész késének és ollójának folytonos használatára lesz szüksége; mert a faj magára hagyatva semmi hajlandóságot sem mutat a szabályos formára. Tavaszi nyéséskor rendszeren megköveteli, hogy vesszeit rövidre hagyjuk; külföldben ágaival együtt törzse is vékony marad, s ha koronája gyümölcsessel megrakodik, nagyobb szélben könnyen letörhetnék. Gyümölcsei nagyságuk mellett is elég jól megállják helyüket a fán.

Vesszei. Elég vastagok, hegyök felé sem igen vékonyodók, nem számosak, hosszúak, gyenge korukban önsúlyuknál fogva lefelé görbülők, kuszáltan állók; a fa idősebb korában azonban elég egyenest fölállóak vagy csak kissé szétterülőek; kissé hornyoltak; könnyökösök; rendetlen, többnyire mégis hosszúas levélközűek; sárgás-zölddel árnyalt sötétbarnák; bágyadt vörhenyes kiemelkedő pontokkal aljuk felé sűrűbben, hegyök felé ritkábban pontozottak; gyenge korukban fehér molyhosak.

Rügyei. Középnagyok, zömök kuposak, hegyesek, a fától csak kissé elállóak, többnyire azonban lapulók; fakóval mosott sötétbarnák; elég kiemelkedő, hármabordás ülőlapra helyezkedők, mely bordák közepsője szembetűnőleg hosszasan nyulik le a vesszőkön.

Virágrügyei. Középnagyok, kuposak, hegyesek, sötétbarnával árnyalt vörhenyesek.

Levelei. Elég nagyok, igen kemény szövetűek, többnyire széles kerületesek, itt-ott hosszúas tojásdadok, rövid, keskeny hegyben végződők; többnyire laposak vagy csak kissé völgyesek; a vesszők alján néha kanálformán öblöztek; alig iveltek, többnyire csak hegyekkel lefelé görbülők; simák, fényesek, sötétzöldek; gyenge korukban alul-fölül molyosak; széleiken szabálytalanul, ritkásan, de jól kiálló hegyes fogakkal fűrészelték, némelyek pedig, — főképp a gyümölcspeszkeken levők, — csaknem épzélűek. Levélnyelők a vesszők alján és a gyümölcspeszkeken hosszú, vastag, de gyenge, a vesszők hegye felé közép hosszú, fölálló és elég merev. Levélpárhái igen hosszúak, fonálidomuak vagy keskeny lándzsásak, szétállóak, hegyekkel fölfelé irányulók; a vesszők és levelek értével többnyire elhullók.

Észrevétel. A ki nem sokat törődik a fa szabályos formájával, hanem inkább gyümölcseinek jóságával; bizvást helyet adhat kertében egy-egy fának e jeles gyümölcsöt termő fajból is: de, a ki nem szívesen látja a szabálytalan alakot fáinál, annak,

ugyancsak meggyül a baja, — főképp a fa fiatal korában, — ha szabályos formába akarná azt erőszakolni.

Vaillant udvarnagy, körte.

(Maréchal Vaillant.)

Szárma zása. E terjedelmes nagyságú, jeles csemegegyümölcsöt Boisbunel, rouen-i híres gyümölcskertész 1864-ben nyerte magról s keresztelte el Vaillant udvarnagy s a franciaországi központi kertész-társulat elnöke nevével. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam először s róla tett ojtványom a fajfán már a következő évben termett: de mivel már aug. végén teljesen megértnek találtam a próba gyümölcsöt, azt hittem, hogy fajom nem valódi s így azonnal meghoztattam több hiteles helyről is e fajt ojtóvesszőkben s jelenleg már fajom valódiságáról teljes meggyőződést szereztem magamnak. Első gyümölcseinek főbb említett kora érése csak esetleges vala.

Érsideje. Itt az Alföldön oct. nov. Franciaországban nov. jan.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Változó, hol csigaformán gömbölyű, hol szabálytalan tojásdad, rendszerint hasas, hoporjas és buczkos fölületű, mindkét végén tompa. Hasa középtájon esik, honnét szárafelé sekély behajlással fogy, kelyhefelé pedig szelíden gömbölyödik. Kelyhe nyílt vagy félignyílt szétterülő vagy kissé fölálló keskeny osztványokkal ellátott; tágas, de sekély üregbe helyezett, melynek falai egyenetlen ránczosak s karimáját is husos emelkedések teszik egyenetlenné. Szára középhosszu, elég vastag, bukkós végű; elég tágas és mély, néha szabályos, néha pedig emelkedéses karimájú üregbe többnyire ferdén helyezett.

Szine. Bőre vastag, száraztapintatu; elejénte homályoszöld; értével sárgászöld; napszегte darabjain némi gyöngéd narancsszinnel belehelt; pontozata barnásszürke, elég sűrű, egyenetlesen elhintett, szembe-tűnő. Finom rozsdalakzatok csak itt-ott találkoznak fölületén; szára és kelyhe körül azonban majd mindig finom rozsdamáz vehető észre.

Izlelése. Husa fehéres vagy kissé sárgásfehér, elég finom, teljesen szétolvadó; magháza körül is alig kövesszemcsés; leve elegendő, cukros, némi gyöngéd savanyval emelt, igen kellemes, zamatos gyümölcs. Alkalmas földben termett gyümölcsei csaknem muskotályosak.

Fája. Elég erőteljes, edzett, korán és bőven termő. Szabadon álló gyümölcsösbe szálafának nem való; mert nagy gyümölcssei a szelek ellen óltalmat kívánnak. Diszlik vadonczon és birsen egyaránt. Rövidre nyeséssel szép gulafává nevelhető; nyesés nélkül azonban gyümölcs vesszőket és peczkeket csak gyéren hajtana s így keveset teremne.

Vesszei. Elég számosak és elég hosszúak, simafelületűek; gyenge korukban molyhosak; könnyökösök, fölállóak vagy tágas szögekben elállóak; zöldek világosbarnák; apró, hosszas pontokkal ritkásan s elég szembetűnőleg pontozottak; elég rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, rövid kuposak, hegyesek, fehéres szürkével árnyalt sötétbarnák; a fától kissé elállóak; alig kiemelkedő, simapárkányos ülőlapra helyezkedők.

Virágrügyei. Középnagyok, hosszas kuposak vagy tojásdadok, sötétbarnával árnyalt gesztenyeszínűek.

Levelei. Elég nagyok, kissé vékony és finomszövetűek, hosszas tojásdadok vagy kerülékesek, hol igen rövid, hol pedig elég hosszú, keskeny és szurós hegyben végződők, nyelők felé szembetűnőleg elkeskenyedők; ivelték, csatornásak, csaknem teljesen ép, itt-ott kissé hullámos szélűek; simák, fényesek, világoszöldek, Levélnyelők elég hosszú, vastag, de gyenge úgy, hogy róla a levelek csaknem mind lefelé lógnak. Levélpálhái igen kifejlődtek, hosszúak, fonálidomúak vagy keskeny és hegyeslándúsak, többnyire a levélnyel derekán rendetlenül, — egyik alább, másik fölebb, — helyezettek; tartósak, késő őszig a levélnyélen láthatók. Virágrügyet körítő levelei jóval nagyobbak, mint a vesszőkön levők; mind csatornásak; középhosszu, vastag de gyengenyelűek.

Leirói. André Leroy, Dict. de pomol II. 393. Mas, Le Verger, I. 155.

Észrevétel. E nagy és kitűnő körtefaj megérdemelné, hogy szelek ellen óvott városi kertekben mindenütt helyet foglaljon. — Mennyire lesz itt, az Alföld sik vidékén alkalmas? még bővebb tanulmányozást igényel részéről.

Ananász körte.

(Ananas; Comperette.)

E kitűnő őszi körte Franciaországban „Ananas”, Németországban „Comperette” név alatt van elterjedve. Alakja középnagy, majd kupos gömbalaku,

majd tompa körtealaku, majd ismét hasas csigofarma; hoporjas és buczkos fölületű. Kelyhe kicsiny, félignyílt, hol síkfalú, hol ránczoktól és emelkedésektől körített sekély és szűk mélyedésben ülő. Szára rövid, vastag a gyümölcs felszínére többnyire ferdén helyezett. Bőre finom, értékével sárgászöld; napszегte darabjain szennyes vörössel mosott és tarkázott; érdes rozdszálak, foltok és pettyek is találkoznak rajta. Husa fehér, igen finom, tömött, teljesen szétolvadó; leve rendkívül bő, igen cukros, gyöngéd borissal emelt, üdítő, fűszeres, alkalmas földben muskotályos. Érik sept. végétől oct. végeig. Kitűnőleg I. rendű. Fája kissé lassunövésű, elég edzett, bőven termő, sűrű lombos. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán. (Gyakorlati Mezőgazda. 1874. évfolyam.)

Bereczki Máté.

Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon.

(Folytatás.)

Az eredeti hollandi, frieslandi és oldenburgi marhák kiállítói jobbadán kereskedők voltak, még pedig: hollandra Boekhoff et Cie. Bingum Ostfriesland 29 darabbal; különösen szép volt ezek között a 79. számú bika és a 49. számú tehén.

Grönewald et Cie. Wilshausen Ostfriesland 12 darabbal, melyek között igen szép példányok voltak és hazai gazdatársainknak kik talán kedvezőbb viszonyaik folytán ily fajtájú marhákkal kívánnák magukat ellátni, ezt a kereskedőt, mint értelmes megbízható egyént ajánlhatjuk.

Kelet-frieslandit a hollandi ezen testvérfajtáját az „ostfrieslandi kerület gazdasági egyesülete” állított ki 9 darabot, ezek összeállítása mutatta, hogy az egyesület célja volt a fajtát megismertetni és azt el is érte.

Oldenburgi marhát Achgelis és Detmers Eisenhamból Oldenburgban és Müller-Nordhamból állítottak ki összesen 7 darabot.

Osztrák kiállítók, kik lapály-marha tenyésztésével foglalkoznak, szintén szép számban jelentkeztek ezek között első helyen állanak Gallicziából:

Albrecht főherczeg ő cs. k. fensége saybusch-i uradalma egy remek collectióval, Potocki Ádám, Gróf Ruff Rudolf, de különösen Szybalszki Felician ur 694. számú bikával, mely minden e fajtába tartozót fölülmult, mert a kellő jelleg mellett nagy szügybőség és hosszú mély törzse miatt inkább az angol rövidszarvuak alakulása volt nála föllelhető.

Szileziából kivált — szintén a hollandi collectióval, főherczeg Albrecht cs. k. fensége teschen-i uradalma.

Csehországból Vilmos Schaumburg Lippe herczeg nachodi uradalma és hazánkból? ismét Albrecht főherczeg,

és a magyar collectió a lapály-tehenekből legszebbnek volt mondható.

Az elsorolt kiállítók a néző közönségnek az ezen fajta-ba tartozó állatok termelési képességéről is szolgáltattak adatokkal, így:

a saybuschi uradalom 1872-ről 4020 liter azaz 5683 icze átlagot mutat ki.

A nachodi uradalomban pedig szintén 1872-ben a tejátlag darabonként 3773 liter azaz 5358 itczére ment. Hogy voltak tehenek, melyek olyan tejtermelési átlaggal bírtak azt elhisszük, de hogy az egész tehenészet átlaga ilyen lenne azt — el kell hinnünk, mert valószínűleg ezen mennyiség termelése számadásilag is kimutatható lesz.

Azt mondtuk, hogy a lapály-fajták tenyésztése vagy tartása már kezd a divatból kimulni, hogy ritka tejük miatt nem versenyezhetnek a hegyi-fajtákkal és mert már nem oly keresettek, mint néhány évvel ezelőtt, azért fontosságuk is csökkent és ma már hazánkban jobbra csakis városok közvetlen szomszédságában találjuk őket; és ott is csupán olyan ügyes ápoló foglalkozik velök sikerrel, ki oly kiválóan jól etet mint például Cséry Lajos ur Lörinczen

Az utolsó szókban tehát mint egy benne fekszik a lapály-fajták sikeres tartásának titka t. i. csakhogy kielégítő k legyenek már kitünő tartást és ápolást követelnek és épen ezért, továbbá mert kórhajlamuk nagyobb, mert nem igen honosulnak, mert végre már nem is divatosak, tenyésztésüket hazai gazdatársainknak semmikép sem merjük ajánlani.

A harmadik csoportba foglalva a hegyi-fajtákat találjuk, nézzük miként voltak ezek képviselve és különösen azon országok, melyekben a hegyi-fajták hazájokat lelik a bécsi tornán miként szerepeltek?

Az arab ha lováról beszél egészen elegikus hangulatba jó, ezen állat és a puszta, melyet gyorsan befut rajta, azon themák, melyek körül eszme menete forog, és különösen a ló, az ő czéljainak megfelelő ló birhatása azon vágy, melynek gyakran kifejezést ad.

A homoksivatag kalandos lakójához némiképp hasonlít azon gazda, ki az Európa közepén végig vonuló hegy-óriások völgyeiben él, tőle csakis abban különbözik, hogy míg az imént említett a lóért lelkesül, addig az ő szemét marhája gyönyörködte, melyen csakugyan öröme is lehet, minthogy az Alpokban létező kiválóan kedvező viszonyok a szarvasmarhatenyésztést roppantul előmozdítják.

Leirtuk az angol hustermelésre alkalmas nevezetesebb fajtákat, megismertettük az éjszaknyugoti tengerpartokon tenyésztett tejelőgépeket és? — és láttuk, hogy az egyik egyoldaluan csupán hizó-marha, a másik pedig inkább csak tejtermelésre alkalmas. A hegyi fajták ha nem is excellálnak bámulatra méltólag egy irányt illetőleg, de egy iránynak rendesen igen jól, néha kitünően megfelelnek, egy másiknak, sokszor még egy harmadiknak is teljesen kielégítőleg tesznek eleget és azért elmondhatjuk, hogy a hegyi fajták értéke termelési ké-

pességök több boldalúságában rejlik; elmondhatjuk, hogy azért legfontosabbak ezek a gazdára.

De nem csak a termelés többboldalúsága, hanem terményének jósága, továbbá a nagyobb edzettség, a szép küllem és az, hogy a leirt fajtához mérten kevés igényűnek mondható a hegyi marha, ez mozdította oly annyira elő azon roppant elterjedést, melyet a hegyi fajták különösen a legújabb időben nyertek; ez magyarázza legjobban miért szaporodik oly annyira azok száma, kik a hegyi marhák tenyésztésével foglalkoznak.

Még valamit kell fölemlítenem mi a hegyi-fajtákat újból oly annyira divatba hozta: a tenyésztők kik angol hollandi és más lapály-fajtákat hegyi-marhával együtt tenyésztettek meggyőződtek, hogy a hegyi-marha adja a legállandóbb hasznót.

Az öreg Sturm a három fajta csoport összeállításánál azt mondá, egyik csoport a hegyi-fajták és ez alá foglalt mindent; mi is ezen czímmel kezdtük meg e fejezetet, de ezt most már csak főcsoportnak tekintjük, melynek két alcsoportja van és ezek részletesebben tárgyalandók lesznek:

Tehát mint említők a hegyi-marhák hazája az Alpesebbe van és kevés kivétellel ezen hegység — különösen a Schweiz gazdagabb völgyeiben és Almjain diszlik leginkább tenyésztésök.

De térjünk vissza a két hegyi-fajtacsoporthoz: nálunk ha a gazda tarka marhát lát, annak eredetének meghatározásával azonnal készen van, azt mondván reá: hogy schweizi és sok embernél azon hit uralkodik mintha nevezett országban, de egy átálján az Alpokban más marha nem is léteznék.

Ezek tévednek, az igaz hogy az Alpokban sok a tarka marha, de több a nem tarka és ezen nem tarkák: a szürkés-barna brachyceros-ok; vagyis a borzderes hegyi-marha azon csoport, mellyel első sorban foglalkoznunk kell.

A barnás borzderes hegyi-marha legkiválóbb törzse a hazánkban is meglehetősen ismeretes schwyzi, ezen fajta-ba tartozó marhák a borzderesek között legnagyobbak és leggorombábbak; fejük aránylag kicsi, a szarvak tőben fehérek, hogyök fényes-fekete, a fényesfáj fekete, környéke fehéren gyűrűzött, azaz ezen marha rigó- vagy őzszájú; nyaka széles és hosszú lenyuló lebennyel ellátott. Törzse mély, hátán világosan szíjjalt és ezen világosabb szőrszín a gáton végig a czomb belső fölszínére a hasra, sőt még a mellső lábak belső fölszínére is kiterjed.

A schwyzi marha hátulja rendesen tulnövi a mellső részt, széles erőteljes, a far tornyos magasan tűzött farkokkal, az állás a csánkokban igen meredek.

A fiatal schwyzi marha külleme — mert a részek szépen összefolynak elgömbölyödnek, mindig kellemes benyomást tesz a szemlélőre, de a vénebb marhánál ezen benyomás elenyészik, mert akkor a szegletes durva alak az egyes testrészek eldaraboltsága ugyan csak szembetűnővé lesz.

(Folyt. köv.)

Még egyszer a b.-hunyadi lépfenéről.

Bánffy-Hunyad, Nov. 3. 1874.

Tekintetes szerkesztő ur!

Magunk igazolása és a felsőbbség megnyugtatója tekintetéből, az „Erdélyi Gazda“ Egyveleg rovatában megjelent s B.-Hunyad előljáróságát illető tudósításra, kérjük a szerkesztő urat ezen nyilatkozatunkat a méltányosság elvénél fogva közölni.

Az „Erdélyi Gazda“ 44-ik száma Egyveleg rovatában B.-Hunyadon a bivalok közt kiűtött lépfenéről ir tudósító s vállalja a hatóságot, hogy october 14-étől 21-éig 19 drb. esett el s mégis vészbizottságot nem alakított, ez igaz, de ez onnan eredt, mert 1865-be, 1869-be viz hiány miatt épen így, sőt nagyobb számban hullottak a fiatal bivalok, de akkor ragadósága nem tapasztaltatott, valamint most is ha oly nagyon ragadós lett volna, a máj napig nem 20 drb. hanem százak hullottak volna el, miután ugy a fejős, valamint jármos bivalok is egy héten egyszer a fiatalokkal találkoztak, együtt sózattak, — halasztotta tehát addig a vészbizottság felállítását, míg tanár Mina János urat táviratilag kiküldetni kérte, a járási szolgabíró ur Ns. Kolosmegye Tekintetes Alispánja által — s midőn a tanár ur is a megyei állatorvos urral egy véleményen állott, hogy t. i. a kiűtött lépfene ragadós, rögtön vészbizottság állítatott, mely ugy a hogy teljesítette is kötelességét. — A vészbizottság megalakulása előtt, az előljáróság szigorubb rendszabályt követett, mint a melyet tanár Mina János ur rendelt, mert az ugynevezett tulokcsordát, melyben a betegség jelentkezett, azonnal a városba hajtatta, s teljes városgyűlést hívván össze, megrendelte azokat a többi marháktól elkülöníttetni, — s a megyei állatorvos által kiadott gyógykezelést felolvasva, tüzetesen megmagyarázta, — sőt egy bonczolásnál az állatorvos által is hasznosnak ítélt érvágás a fiatal, fejős és jármos bivalok közt eszközöltetett — ezzel sem elégtelt meg az előljáróság a fejős bivalcsordát is behajtatta, legelőre menni egyiket sem engedte, — az utczák végére öröket rendelt, az egész város területén mindköt nembeli szarvasmarhákkal közlekedést elzárta; mindezeket pedig t. Mina tanár ur megjelenése alkalmával beszüntette, — egyik bivalcsordát egyik, a mászt más határrészbe rendelte legelőre, — azon meghagyással, hogy minden estve hajtassanak haza, — haza hajtván pedig egymással érintkeznek — s mégis a kimutatás szerint csakis 23 a veszteség, — áll tehát, hogy a vészbizottság megalakulása előtt szigorubb intézkedést foganatosított az előljáróság, mint a vészbizottság alatti, — miután ez alatt a közlekedés is megnyitattott.

Téved a tudósító, hogy a mezőn néhány hulla rothadt volna el, a valódi tényállás ez: helyi lakós Gaszner Sándor urnak a vész kiűtése előtt jóval, egy belső betegségben elsatnyult öreg bivalja elhullott, ezt nevezett el is temettette, ugy látszik, nem a legmélyebben, tehát az ebek kiásták, így történt egy helyi timár által bőrérért agyonveretett lóval is, de azoknak is kopasz bordái eltemettetni rendeltettek a tudomásvétel után, — nem áll tehát, hogy a vészben elhullott állatok

hullái maradtak volna a földszinén, mert azok rendesen egy előljárósági tag jelenlétében jó mélyen elásattak, s a halmak betöviseltettek; téved még abban is tudósító, hogy jelenben a legtöbb vízzel bővölködő határrészben lenne elhelve a vésszes csorda, mert ilyen B.-Hunyadon nincsen — s ha netán most is forró melegek lennének, bizonyosan a veszteség nagyobb lenne, — tudósító állításait igaz mértékére leszállítván.

Tisztelettel vagyunk,

Mátyás Ferentz, s. k.

város bíró.

Fekete Pál, s. k.

jegyző.

* * *

Teljes készséggel adtuk a fentebbi nyilatkozatnak helyet, azonban néhány rövid megjegyzést mégsem hallgathatunk el:

Lapunk idézett számában megróttuk a vészbizottság megalakulását, azt a nyilatkozat is elismeri, de annak halasztását mentegeti. Tudtunkkal a ministeri utasítás első sorba helyezi a vészbizottság megalakulását és ezen testület van azután hivatva a baj megszüntetésére szükséges intézkedéseket megtenni.

Hogy a marhák közlekedése Dr. Mina János ur által megengedtetett, holott az előljáróság azt megtiltotta, az ugy értendő, hogy az illető szakértő természetesen a gyanus vagy beteg állatok elkülönítésével megelégedett, miután egészséges állat nem inficiálhat egy más szintén egészséges állatot!

A mezőn rothadó lépfenében elhullott állatok hulláit tény, hogy tudósítónk nem látta, de másrészt tény az is, hogy ily esetek hivatalosan bejelentettek.

Hogy a legtöbb vízzel bővelkedő határrészben lenne elhelyezve a csorda, azt seholsem mondtuk, hanem igenis azt, hogy (az előbbennel szemben) vízdúsabb legelőre helyeztetett át; lehet különben, hogy ezen intézkedés csak a papíron maradt!

Végre még csak egyet! A nekünk szánt közlemény „A magyar gazda“ szerkesztőségének volt czimezve, ugy hogy csak bona fide vehettük a póstahivataltól kezünkhez. No de a mi irodalmi viszonyaink mellett ki is követelhetné azt, hogy a Kolozsvárt megjelenő szaklapnak még Bánffy-Hunyadon is ismerjék — czimét.

Szerkesztő.

EGYVELEG.

* Az erdélyi gazdasági egyesület. Miután az erdélyi gazd. egyesület igazgató választmányának folyó év és hó 2-ára kitűzött rendes ülése, a tagok meg nem jelenése miatt meg nem tartathatott, ezennel novemberhó 9-ére délelőtti 10 órára a titkári szálláson tartandó r. k. ülést hívok össze és felkérem az igazgató választmány t. tagjait, sziveskedjenek minél számosabb megjelenésük által a felmerült fontos ügyek tárgyalását lehetővé tenni. Kolozsvárt 1874. novemberhó 2-án. Báró Huszár Sándor, egyleti alelnök.

* Az erdélyi gazdák harmadik vándorgyűlésének jegyzőkönyve e hó 1-én megjelent és a vándor

dorgyülési tagoknak már szét is küldetett. A szokásos előszó után, mely lapunkban is közöltetett, a hivatalos jegyzőkönyv veszi kezdetét és rendszerint közli az elnöki megnyitót, a jelenvolt képviselők névsorát, a kijelölő bizottság jelentését, a korábban beterjesztett indítványokra beadott véleményeket, a Gamauf Vilmos és Nagy Ferencz értekezését. A második ülés László Ignác dolgozatával kezdődik, melyet a borászati körtről szóló jelentés követ; ezután a jószágszemlélő és a tárglati bíráló bizottságok jelentései vannak elősorolva; végre különféle érdekes indítvány. Függetlenül a tagok névsora van csatolva, az egész jegyzőkönyv terjedelme 9 nyomtatott iv. Hogy a sok becses adatot tartalmazó füzet a nagyobb közönség által is megszerezhető legyen, néhány példány egyetemi könyvtárú Demjén László-nak adatott át és ott példányonként 40 kr-ért, postán keresztköttéssel küldve 44 kron kapható és megrendelhető.

* A kolozs-monostori m. kir. gazd. tanintézetben az 1874/75-iki tanév folyó hó 9-én nyílik meg. Érdekesnek tartjuk a tanintézet szervezeti szabályainak azon pontjait, melyek a vendéghallgatókról és a magántanulás után teendő vizsákról szólnak e helyen is közölni s a netán érdeklődőknek szives figyelmükbe ajánlani. „VII. Vendég-hallgatók: Egyes tantárgyakat vendégként hallgatni kívánók, az illető tanárnál jelentkeznek; az általi elfogadás esetében félvélenként annyi forint tandíjat fizetnek előlegesen, a hány az illető tantárgybóli heti órák száma; azonkívül a vegyműhely használata esetén elhasznált anyagokért félvélenként 10 frtot és a töréseket fizetik. Ezek vizsái az igazgató vagy általa kiküldött ülnök jelenlétében nyilvánosan tartatnak ugyan, mindazonáltal a bizonyítvány csak az illető tanár bizonyítványaként, az intézet pecsétje nélkül állittatik ki. VIII. Vizsák tétele egyes tantárgyakból magán tanulás útján csak oly már korosabb gyakorló gazdáknak engedtetik meg, kik körülményeik által akadályozva vannak valamely gazdasági tanintézetet rendszeren látogatni; mely szándékukat azonban kell hogy legalább félévvel előbb bejelentsék és az igazgatóság utbaigazító tanácsát kikérjék. Az igazgatóság e részben beérkezett folyamodványokat a nagyméltóságú miniszteriumhoz — kitől e magántanulás utáni vizsálatok engedélyezése függ — terjeszti fel, s az engedélyezés folytán határidőt tűz ki a vizsálat el-

fogadására. A magántanulás utáni vizsákért tantárgyanként 5 frt. vizsádíj fizetetik és az ezen tantárgyak hallgatásáért a rendkívüli hallgatók által fizetett beiratási és tandíjak egyenértéke.“

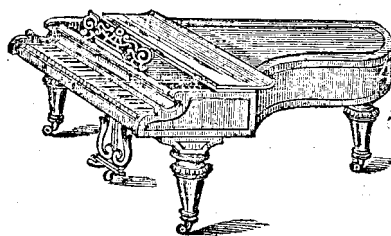
* Felhívás a pomologia kedvelőihez. Folyó évi novemberhó 8-án azaz vasárnap d. u. 4 órákor gyümölcs-izlelés fog tartatni az erdélyi gazd. egyeslet titkári irodájában (sétatér-utca 13. szám) melyre a kertészeti szakosztály t. tagjai s egyáltalában a gyümölcsészet barátai ezennel meghívattak.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.
Főmunkatárs: Vörös Sándor.

Hirdetések.

ZONGORÁK ÉS PIANINÓK.

Mindennemű zongorák kicseréltetnek.
Játszott zongorák 80—250 forintig

Zongora nagyraktár Triska Ferencz Kijavító intézet

Kolozsvárt.

☛ a távirtdai hivatallal szemben ☛

Árjegyzékek bérmentve.

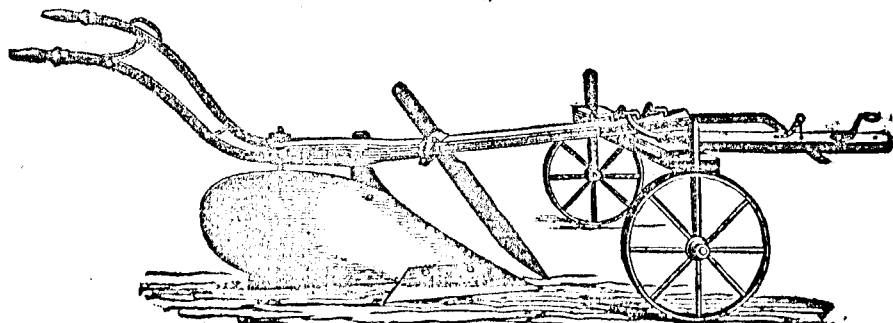
Zongora hangolás bármily távol vidéken is olcsó áron elvállaltatik.

(21)

(20—26)

Gubicz András utóda

gazdasági gépgyára Budapesten, Lipótutca 41-ik szám.

(28)

(5—6)

A szántási idényre bátorkodom a t. cz. gazdaközönség figyelmébe az általános elismerésben részesült

GUBICZ-féle ekéket

ajánlani, az árak a körülményekhez képest mérsékelték, s egyes részekkel is szívesen szolgálók.

Ajánlom egyszersmind magtakaró és ketős ekéimet, boronákat, rögtörőket, szecs-kavágó s egyéb gazdasági eszközöket. Kívánatra árjegyzékkel bérmentve szolgálók.

Tisztelettel

Gubicz László.

Jelzálog-kölcsönöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtókra — daczára a jelenlegi zilált pénzvizonyoknak — 1000 frttól a legmagasabbösszegig, a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvártt, „Ovár, bástya-utcza 6. sz. (Ertekezhetni posta utján, vagy személyesen, naponta ó. u. 1-től 4-ig.) 45-52

TARTALOM: Gyümölcsseim. (folyt.) — Gazdasági szemle a bécsi közkiállításra. (folytatás.) — Még egyszer a b. hunyadi lépfenéről. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.

„VICTORIA“ biztosító társaság Kolozsvártt.

(3)

M E L L E I V Á S

(22—26)

takarmány és gabona készletek tüzelni biztosítására.

A naponként ijesztő mérvben előforduló tűzkárok, melyek gyakran egész községeket hamvasztanak el, alkalmat nyújtanak most különösen az aratás idején és multával a t. gazda közönség figyelmét a „Victoriára“ irányozni, mely tűzkár ellen biztosítást nyújt minden nemű: takarmány neműekre, szalmás és szemes gabonákra, úgy fedél alatt mint szabadban, (ez utóbbiaknál a biztosítás érvénye elcséplés után a magra is kiterjed, mihelyt annak hová rakása előre bejelentetett:) továbbá: cséplő gépekre, helyt vagy uton, gazdasági és lak épületekre, marhákra, kint és bent, gyárakra, készletekre, gazdasági eszközökre stb.

A biztosítás érvénye kiterjed úgy a magán a biztosított tárgyon kiütött, mint szomszédtól átharapózott tűz általi károsodásra, végre a villámcsapás által előidézett tüzesetre is. A mentés vagy kihurczkolódás által előidézett károk szintén megtérítetnek.

A díjak a lehető olcsóra szabvák s nagyobb biztosító feleknél külön kedvezmények is nyújtanak.

Az előforduló károk köztudomás szerint azonnal rendeztetnek és fizettetnek.

A „Victoria“ évek óta Erdélyben a legtöbb kárt fizeti s ily czimen már eddig is több mint

Négy millió

forintot juttatott vissza a közönség kezébe.

A szükséges nyomtatványok, feltételek, díjazások stb. betekintheők a vidéki ügynökségeknél, úgy helyben a központon is.

Kolozsvárt, 1874 nyarán.

A „Victoria“ biztosító társaság vezérügynöksége.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zah	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
Ára krajczárokbán										
Kolozsvár	novem. 5	400—420	280—310	260—300	150—160	260—280	160	85	1000	20
Nagy-Várad	octob. 6	400—520	360—390	260—350	150—180	300—420	120	80	800	24
Maros-Vásárhely	octob. 29	390—435	300—328	246—286	106—128	—	190—200	70—80	1100	16
Károly-Fehérvár	octob. 31	408—415	368—370	305—314	158—163	—	165—170	90—120	1000	20
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	julius. 31	451—554	414	293—313	161—168	367	—	—	—	20
Besztercze	octob. 27	380—440	300	200	140	—	120—160	95—150	600	14
Nagy-Enyed	octob. 29	413—450	338—475	288—313	135—150	—	280—290	30—40	800	18
Szamosujvár	octob. 26	400—480	340—380	300—310	130—140	—	200	50	1200	16
Deés	octob. 27	486—520	400—440	300—320	130—140	—	140—150	50—80	800	15
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 73 frt — kr. Ezüst árkelet 100.03

Bécsi marhavásár: Felhajtott 4715 darab hizó ökör. A forgalom nagyon gyenge volt; árak, magyar 30—30½ frt. német hizó ökör 30—33½ frt. a vágósúly mázsája.

Nyomatott K. Papp Miklósnál Kolozsvártt